Marina Kameņeckā-Usova

Alternatīva strīdu izšķiršana sporta tiesībās

Promocijas darba kopsavilkums
zinātniskā doktora grāda
“zinātnes doktors (*Ph.D.*)” iegūšanai

Nozare – tiesības
Apakšnozare – civiltiesības

Rīga, 2021

RĪGAS STRADIŅA
UNIVERSITĀTE

Marina Kameņeckā-Usova

ORCID 0000-0001-6040-8874

Alternatīva strīdu izšķiršana sporta tiesībās

Promocijas darba kopsavilkums zinātniskā doktora grāda
“zinātnes doktors (*Ph.D.*)” iegūšanai

Nozare – tiesības

Apakšnozare – civiltiesības

Rīga, 2021

Promocijas darbs izstrādāts Rīgas Stradiņa universitātē, Latvija

Promocijas darba vadītājs:

Dr. iur. docents **Ivans Jānis Mihailovs**,
Rīgas Stradiņa universitāte, Latvija

Oficiālie recenzenti:

Dr. iur. asociētais profesors **Jānis Grasis**,
Rīgas Stradiņa universitāte, Latvija

Dr. iur. profesors **Jānis Načiščionis**,
Biznesa augstskola “Turība”, Latvija

Dr. habil. iur. profesors **Viktoras Justickis**,
Mikola Romera Universitāte, Lietuva

Promocijas darbs tiks aizstāvēts Tiesību zinātnes promocijas padomes atklātā
sēdē 2021. gada 12. martā plkst. 13.00 *Zoom* tiešsaistes platformā

Ar promocijas darbu var iepazīties RSU bibliotēkā un RSU tīmekļa vietnē:
<https://www.rsu.lv/promocijas-darbi>

Promocijas padomes sekretāre:

Dr. iur. docente **Inga Kudeikina**

Saturs

Ievads	4
Promocijas darba nodaļu apraksts	11
Nobeigums	13
Secinājumi un priekšlikumi	16
1. Secinājumi par sporta strīdu jēdzienu:	16
Priekšlikumi attiecībā uz jēdziena “sporta strīds” un sporta strīdu izšķiršanas institūcijas ieviešanu:	18
2. Secinājumi par sporta tiesību institūtu un tā korelācija ar alternatīvu strīdu izšķiršanu	19
Priekšlikumi par sporta tiesību ieviešanu Latvijas sporta organizācijā un politikā, kas ir priekšnoteikums sporta strīdu izšķiršanas sistēmas izveidošanai:	23
3. Secinājumi par strīdu izšķiršanu, ko veic specializētas sporta organizācijas	26
Priekšlikumi par priekšnoteikumiem, lai Latvijā varētu izveidot specializētas sporta strīdu izšķiršanas institūcijas	30
Publikācijas un ziņojumi par promocijas darba tēmu	32
Literatūras saraksts	36

Ievads

Mūsdienās sportu var raksturot kā augsti komercializētu sociālu parādību ar lielu daudzumu dažādu savstarpējo attiecību, piemēram, sāncensis un sāncensis, sportists un treneris, sportists un aģents, sportists un federācija/klubs/komanda, klubs/komanda un aģents, federācija un atbalstītāji, klubs/komanda un atbalstītāji, klubs un klubs utt. Šādā attiecību dažādībā vērojama liela nesaskaņu un strīdu varbūtība. Tādēļ sporta attiecību regulēšanai ir izveidots gan starptautiskais, gan nacionālais regulējums, nosakot valsts, dažādu organizāciju, sportistu u.c. subjektu tiesības un pienākumus šajā jomā.

Saskaņā ar I. Blekšova (*Blackshaw*) 2003. gadā sniegtajiem datiem, sports ir nozīmīga industrija, kas jau tad veidoja vairāk nekā 3% no starptautiskās tirdzniecības un 1% no Eiropas Savienības 15 dalībvalstu kopprodukta¹. Tikai ES vien ir radīti apmēram divi miljoni darba vietu, kas tiešā vai netiešā veidā ir saistītas ar sportu. Lielbritānijā ikgadējais patērētāju pienesums sporta nozarē ir sasniedzis 12 miljardus mārciņu.²

N. Gudrums (*Goodrum*) atzīmē, ka ap sporta aktivitātēm aizvien tiek būvēta nozīmīga un komerciāla industrija, tādēļ domstarpības, kas izceļas šajā sakarā, ir daudzveidīgas un sarežģītas, īpaši ņemot vērā, ka bieži vien sportā saduras publiskas un privātas intereses³. Neatkarīgi no tā, vai strīds ir saistīts ar spēlētāja līgumiem, sponsorēšanas jautājumiem, būvniecību, TV translācijām, stadiona izmantošanu pēc olimpiskajām spēlēm u.tml., jebkurā sporta strīdā var tikt aizskarts plašs interešu loks.

¹ 2003. gadā Eiropas Savienības dalībvalstis bija Vācija, Francija, Itālija, Nīderlande,

² Blackshaw, I. The Court of Arbitration for Sport: An International Forum for Settling Disputes Effectively 'Within the Family of Sport'. Interventions. Iegūts no: www.entsportslawjournal.com/articles/abstract/10.16997/eslj.139/ [sk. 13.10.2017.]

³ Goodrum, N. Mediation in sports disputes: lessons from the UK. Iegūts no: www.lawinsport.com/articles/regulation-a-governance/item/mediation-in-sports-disputes-lessons-from-the-uk?highlight=WyJnb29kcnuVtll0 [sk. 15.10.2017.].

Promocijas darba aktualitāte: sporta nozares komercializācija nozīmē ievērojamus ieguldījumus un pieaugošu publikas interesi. Strauji attīstās arī sporta zinātne un sporta medicīna, kas uzlabo sportistu fiziskās spējas, padarot tos par mūsdienu supercilvēkiem, bet sporta pasākumus – par iespaidīgu izklaidi. Šo divu apstākļu kopuma augsto likmju dēļ strauji ir pieaudzis arī strīdu skaits un to atspoguļojums medijos.

Pieaugošais konfliktu skaits ir izgaismojis acīm redzamus trūkumus, tostarp tiesisko līdzekļu nepilnības to izšķiršanas procesā. Kā piemin V. Hesse (*Hesse*), sportā pierasts veids, kā izšķirt strīdus, kas izejušies saistībā ar noslēgtajiem līgumiem, ir strīda izšķiršana, nododot to vai nu arbitrāžas tribunālam, piemēram, Starptautiskai Sporta šķīrētībai⁴ (CAS), vai nacionālo vai starptautisko federāciju ārējām komitejām (komisijām), piemēram, Starptautiskās Futbola federāciju asociācijas (FIFA) Strīdu risināšanas kamerai (*FIFA Dispute Resolution Chamber*) / FIFA spēlētāju statusa komitejai (*FIFA Players' Status Committee*) vai publiskajām tiesām. Abi šie procesi var būt laikietilpīgi un ar augstām izmaksām.⁵ Vēl N. Gudrums piebilst, ka, lai arī ārējām strīdu izšķiršanas procedūrām, piemēram, caur FIFA Strīdu risināšanas kameru, parasti ir tā priekšrocība, ka tie ir konfidencialāki un lētāki par tiesas procesiem, tiem vienai pieņemot trūkumi – sarežģīta procedūra un tas, ka lēmumu pieņem trešā persona.⁶ Raksturojot starptautisko sporta strīdu izšķiršanu tiesās, kā trūkums ir jāmin arī varbūtība, ka strīds tiks izskatīts vienai pusei svešā jurisdikcijā pēc svešas valsts likumiem, proti, ja strīds izriet no

⁴ Sporta likumā CAS ir apzīmēts kā starptautiskā Sporta arbitrāžas tiesa, savukārt LOK statūtos – Starptautiskā sporta arbitrāžas tiesa.

⁵ Hesse, V. Is mediation suitable to resolve sport related disputes? Iegūts no: www.lawinsport.com/articles/item/is-mediation-a-suitable-to-resolve-sports-related-disputes?highlight=WYJoZXNzZSjd [viewed 15.10.2017.].

⁶ Goodrum, N. Mediation in sports disputes: lessons from the UK. Iegūts no: www.lawinsport.com/articles/regulation-a-governance/item/mediation-in-sports-disputes-lessons-from-the-uk?highlight=WYJnb29kcncVtll0 [viewed 15.10.2017.].

līgumsaistībām un puses līgumā nav vienojušās, kurai tiesai piekrt strīda izskatīšana un pēc kuras valsts likumiem tas tiks izskatīts, tad atkarībā no lietas apstākļiem un pušu domicila tas būs jānosaka pēc Eiropas Parlamenta un Padomes 2012. gada 12. decembra regulas (ES) Nr. 1215/2012 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās (Briseles *Ibis* regula, ar ko tika aizstāta tās jomā iepriekš piemērojamā Padomes Regula (EK) Nr. 44/2001 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās noteikumiem) un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 593/2008 par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām (Roma I) noteikumiem, vai ar kolīziju normu palīdzību. Abi strīdu izšķiršanas procesi ietver augstas izmaksas par ārvalstu advokātu pakalpojumiem, publiskumu un iznākuma nenoteiktību. Vienlaikus strīdu izšķiršanu sportā sarežģī publisko un privāto interešu mijiedarbība un sporta sacensību pārnacionālais raksturs.

Ņemot vērā šo apstākļu problemātiku un sporta nozares tiesisko attiecību specifiku, sporta strīdi būtu jāizšķir miermīlīgā ceļā, ātri, konfidenciali, un, kas jo īpaši svarīgi – arī risinājumam būtu jāvedina uz harmoniskām un, ja iespējams, neagresīvām attiecībām starp strīdā iesaistītajām pusēm, taisnīgu rezultātu, tostarp apzinoties citas, strīdā tieši neiesaistītas personas, aizskāruma iespējas, citiem vārdiem sakot, konfliktus būtu jārisina “sporta ģimenes” lokā.

Minēto iemeslu dēļ tradicionālo strīdu izšķiršanas veidu, t.i., tiesu, nevar uzskatīt par optimālu un labāko izvēli, turpretī, izmantojot alternatīvās strīdu izšķiršanas metodes, iespējams sasniegt vēlamo rezultātu, t.i., miermīlīgu, ātru, konfidencialu un neagresīvu sporta strīda risinājumu. Izvēloties, piemēram, mediāciju, jurisdikcijas noteikšanas un strīda izskatīšanai piemērojamā likuma problēma tiešā veidā nepastāv, jo tā veicina dialogu starp pusēm, lai rastu risinājumu, kas būtu to labākajās interesēs, kā arī ļaujot izveidot turpmākas sadarbības/sacensību priekšnoteikumus.

Respektīvi, kā viens no iespējamiem alternatīviem sporta strīdu izšķiršanas veidiem darbā tiek apskatīta mediācija, ko veiksmīgi pielieto gan citu valstu nacionālās olimpiskās komitejas, gan sporta šķīrējtiesas.

Tomēr darbā uzsvars tiek likts uz alternatīviem strīdu izšķiršanas veidiem, tostarp mediāciju, ko izmanto sporta organizācijas tieši ar sportu saistīto strīdu izšķiršanai, līdz ar to šajā darbā netiek detalizēti pētīts mediācijas regulējums Latvijas Republikā, jo tam ir veltīti vairāki promocijas darbi un izdevumi latviešu valodā.

Pētījuma novitāte izpaužas gan daudzu ārvalstu sporta tiesību pētnieku atšķirīgo viedokļu un priekšlikumu izpētē, gan Latvijas tiesībās jaunā jēdziena “sporta strīds” definēšanā un ierosinājumā pilnveidot sporta strīdu izšķiršanas regulējumu, gan valstu atšķirīgās sporta strīdu izšķiršanas prakses izvērtēšanā, kas kopumā ļauj formulēt mūsdienu apstākļiem atbilstošus ieteikumus un sniegt to juridisko pamatojumu. Līdz šim Latvijā sporta strīdu izšķiršanas jautājums ir pētīts maz, nepievēršot tam atbilstošu uzmanību. Tādējādi radot situāciju, kurā sporta subjektiem nav izveidota strīdu izšķiršanas sistēma, kas, pirmkārt, atbilstu tādām mūsdienu sporta tendencēm kā komercializācija un politizācija, un otrkārt, atbilstu sporta nozares specifikai, kas prasa ātru un konfidencialu strīda atrisināšanu “sporta ģimenē”.

Promocijas darba mērķis ir izpētīt ar sportu saistīto strīdu izšķiršanas iespējas, piemērojot alternatīvus strīdu izšķiršanas veidus, to aktualitāti, problemātiku, kā arī noskaidrot citu valstu un starptautisko organizāciju praksi šajā jautājumā un sniegt ieteikumus Latvijas sporta regulējuma pilnveidošanai, lai tas atbilstu starptautiskās sporta strīdu izšķiršanas attīstības tendencēm.

Promocijas darba uzdevumi:

- 1) izpētīt sporta tiesību konceptu;
- 2) izpētīt alternatīvās strīdu izšķiršanas institūtu mūsdienu tiesībās;
- 3) noskaidrot mediācijas piemērojamību sporta strīdu izšķiršanai, to problemātiku;

- 4) izpētīt starptautisko un nacionālo sporta organizāciju praksi sporta strīdu izšķiršanā, izmantojot alternatīvus strīdu izšķiršanas veidus.

Izpētes objekts ir sporta tiesības un sporta strīdu, kas rodas no sporta tiesību subjektu savstarpējām attiecībām, izšķiršana.

Izpētes priekšmets ir alternatīvas strīdu izšķiršanas regulējums un prakse sporta tiesībās.

Pētnieciskie jautājumi:

- 1) Kas ietilpst jēdziena “sporta tiesības” saturā?
- 2) Kāda ir alternatīvo strīdu izšķiršanas veidu specifika un to piemērošanas tendences sportā?
- 3) Kāda ir mediācijas prakse un iezīmes sporta strīdos?
- 4) Kāda ir citu valstu nacionālo un starptautisko organizāciju prakse strīdu starp sporta tiesību subjektiem izšķiršanā?

Lai sasniegtu promocijas darba mērķi un izpildītu promocijas darba uzdevumus, darbā tika izmantotas vairākas **pētījuma metodes**: salīdzinošā metode, vēsturiskā metode, sintēzes un analīzes metode, induktīvā metode, tiesību modelēšanas metode, dogmatiskā metode un sistēmiskā metode. Pētījumā tika izmantoti arī sekundārie dati, kas iegūti no citās valstīs veiktajām aptaujām, proti, integrēti ar empīrisko pētījumu metodi iegūtie dati.

Salīdzinošā metode ir izmantota, aplūkojot un pētot ar sportu saistīto strīdu regulējumu un praksi Latvijā un citās valstīs. Salīdzinošā metode ļauj izziņāt citu valstu pozitīvos piemērus, problemātiku un risinājumus, kā arī piemērot to sporta regulējuma pilnveidei Latvijā. Līdzās tam metode izmantota, analizējot dažādu autoru viedokļus par “sporta tiesībām”.

Ar **vēsturiskās metodes** palīdzību izpētīta sporta tiesību attīstība, atspoguļojot to rašanās cēloņus un veidošanās apstākļus. **Analītiskā un sintēzes metode** izmantota normatīvo aktu un citu tiesību avotu pētniecībai, lai identificētu alternatīvu strīdu izšķiršanas veidu izmantošanas gadījumus un noteikumus sporta tiesībās, problēmas un to iespējamus risinājumus.

Dogmatiskā metode lietota, lai visaptveroši un precīzi definētu jēdzienu “sporta strīds”. Ar **induktīvās metodes** palīdzību no citu valstu sporta strīdu izšķiršanas praksēm tika izgūti vispārīgi secinājumi. **Tiesību modelēšanas metode** piemērota, lai piedāvātu veikt atsevišķus grozījumus un precizējumus Sporta likumā, ņemot vērā ES rekomendācijas un citu valstu pieredzi sporta strīdu izšķiršanas jomā.

Analizējot ES rekomendācijas un sporta politikas plānošanas dokumentus, kā arī ASV un Francijas likumus, tika izmantotas arī tādas tiesību normu **tulkošanas (interpretācijas) metodes** kā **gramatiskā un teleoloģiskā metode**, ar kuru palīdzību veikta gan tiesību normu satura, gan arī teksta izvērtēšana un izzināšana. Savukart ar **sistēmiskās interpretācijas metodes** palīdzību tika noskaidrota sporta tiesību reglamentējošo tiesību normu mijiedarbība ar citu nozaru tiesību normām.

Promocijas darba **teorētisko bāzi** veido mūsdienu ārzemju zinātnieku⁷ darbi, kā arī Latvijas pētnieku⁸ atziņas. Jāatzīmē, ka līdz šim Latvijā nav izdota neviena sporta tiesībām veltīta grāmata, kurā būtu sniegts ieskats ar sportu saistīto strīdu risināšanā. Tomēr sporta tiesībām veltītajā 2016. gada 16. augusta “Jurista Vārda” numurā nr. 33 (936), kā arī 2019. gada Latvijas Universitātes 77. Starptautiskās zinātniskās konferences rakstu krājumā ir atrodami daži raksti par sporta tiesībām un to mijiedarbību ar ES tiesībām, par pierādīšanas standartiem antidopinga lietās, ko izskata CAS.

Darba teorētiskā bāze ir plaša un daudzpusīga, un lielākoties tā ir balstīta uz ārzemju avotiem.

Promocijas darba **praktiskā nozīme** izpaužas gan kā praktisko atziņu kopums, gan arī kā priekšlikumu sniegšana alternatīvu strīdu izšķiršanas veidu

⁷ Piem.: L. Cassini, K. Shropshire K., S. Gardiner, D. Panagiotopoulos, O. Ševčenko, I. Blackshaw, V. Hesse, M. Prokopec, D. Rogachev, F. Wagner, S. Jurlov, J. Pogossyan

⁸ Piem.: N. Jefimovs, G. Litvins, M. Ābula.

izmantošanā, risinot strīdus Latvijas sportā, piedāvājot konkrētus grozījumus Sporta likumā.

Izstrādātais pētījums ir vienīgais šāda apjoma pētījums par sporta tiesību un sporta strīdu alternatīvu izšķiršanu. Latvijā nav pētītas ne sporta tiesības kā tiesību (apakš)nozare, ne arī strīdi starp to subjektiem un šādu strīdu veidi.

Promocijas darba struktūru veido ievads, četras nodaļas, kas sadalītas apakšnodaļās, nobeigums, kurā ietilpst secinājumi un priekšlikumi, kā arī izmantotās literatūras avotu saraksts un darba pielikumi. Darba struktūra ir veidota ar mērķi atbildēt uz pētnieciskiem jautājumiem un izpildīt izvirzītos darba uzdevumus.

Pētījuma rezultāti, prezentējot atsevišķus problēmjautājumus un to iespējamās risinājumus, tika aprobēti gan vietējās, gan starptautiskās zinātniskajās konferencēs Latvijā un ārvalstīs. Ar mutiskiem referātiem autore ir uzstājusies 12 starptautiskās zinātniskajās konferencēs.

Par pētījuma tēmu autore ir publicējusi 12 zinātniskās publikācijas gan vietējos, gan starptautiski recenzējamās rakstu krājumos. Divas publikācijas ir iekļautas starptautiski citējamo zinātnisko rakstu krājumu datubāzē “Web of Science”, pa vienai – SCOPUS un ERIHPLUS. Viena publikācija arī ir iesniegta publicēšanai zinātnisko rakstu krājumā (SGEM sociālo zinātņu un mākslas zinātniskā konference), kas tiks iekļauts SCOPUS datubāzē.

Promocijas darba nodaļu apraksts

Pirmajā nodaļā tiek aplūkots mūsdienu sporta tiesību institūts – tā jēdziens un attīstība, balstoties uz vadošo sporta tiesību zinātnieku un praktiķu darbiem, proti, Lorenzo Kasini (*Cassini*, 2012) darbu par sporta arbitrāžas tiesas gatavoto *lex sportiva*, Timotija Devisa (*Davis*, 2011) rakstu par sporta tiesībām, kā arī vairāku profesora Dimitrios P. Panagiotopoulos (*Panagiotopoulos*, 2002, 2011, 2014), profesora Keneta Šropšīra (*Shropshire*, 1998), profesores Bārletas Kārteres (*Carter*, 1999), profesora Saimona Gārdinera (*Gardiner*, 1998, 2006), Džona Veistarta un Sima Louvela (*Weistart and Lowell*, 1979) u.c. darbiem.

1.1. apakšnodaļā autore pēta ES sporta tiesības un to attīstības tendences, analizē politikas galvenos dokumentus, piemēram, Balto grāmatu par sportu, Eiropas Sporta hartu, un izceļ svarīgākās lietas Eiropas sporta tiesību izveidē – “Bosmana lietas” – iznākumu. 1.2. apakšnodaļa ir veltīta Latvijas sporta tiesībām, un ar sportu saistīto normatīvu aktu un sporta politikas plānošanas dokumentu analīzei.

Otrajā nodaļā sniegts vispārīgs pārskats par alternatīvu strīdu izšķiršanu mūsdienās un tās tendencēm, analizēts mediācijas institūts, mediācijas procesam piemērojamais konfidencialitātes princips, identificēti mediācijas posmi, kā arī piedāvāta “daudzlīmeņu” eskalācijas klauzula, kas veido saikni starp arbitrāžu un mediāciju, apmierinot sporta nozares vajadzības. 2.3. apakšnodaļā aplūkota mediācija Latvijā.

Trešajā nodaļā autore analizē “sporta strīda” jēdzienu un tā izšķiršanas iespējas, izmantojot mediāciju. 3.1. apakšnodaļā autore pēta sporta strīda būtību ar mērķi sniegt Latvijas Sporta likumam piemērotu sporta strīda definīciju, citējot vadošo ekspertu viedokli par sporta strīda jēdzienu, kā arī aplūko sporta strīdu izšķiršanas veidus. 3.2. apakšnodaļa ir veltīta mediācijas un sporta strīdu aliansei, skatoties caur mediatora prasmju un kompetenču prizmu, kas ir

nepieciešamas, lai sekmīgi vadītu mediācijas procesu, kā arī tiek analizēta Starptautisko sporta federāciju un nacionālo pārvaldes institūciju veikta sporta mediācija.

Ceturtajā nodaļā ir apskatītas starptautisko un ārvalstu sporta institūciju alternatīvas strīdu izšķiršanas procedūras un prakse. Proti, 4.1. apakšnodaļā tiek analizētas alternatīvas strīdu izšķiršanas veidi ASV Olimpiskajā komitejā, Francijas Nacionālajā olimpiskajā un sporta komitejā, kā arī apskatītas Latvijas Olimpiskās komitejas un Latvijas Sporta federāciju padomes funkcijas un mērķi, lai noteiktu, vai kāda no šīm organizācijām varētu uzņemties ar sportu saistītu strīdu izšķiršanu. 4.2. apakšnodaļā izceltas alternatīvo strīdu izšķiršanas veidi, kuras nodrošina CAS, FIFA, Kanādas Sporta strīdu izšķiršanas centrs, Lielbritānijas Sporta strīdu izšķiršanas organizācija. Turklāt 4.3. apakšnodaļā tiek aplūkoti arī divi augsta līmeņa sporta strīdi, kas parāda atšķirīgas pieejas sporta strīdu ārpustiesas izšķiršanai.

Nobeigums

Pētījumā ir atbildēts uz pētījuma jautājumiem, atbildes ietverot promocijas darba iztirzājumā, un ir sasniegts promocijas darba mērķis –izpētīti alternatīvi sporta strīdu izšķiršanas veidi, to problemātika, noskaidrota citu valstu un starptautiskā prakse šajā jautājumā, kas ir ļāvis izstrādāt priekšlikumus Latvijas sporta regulējuma pilnveidošanai normatīvo aktu grozījumu veidā. Līdztekus tam ir izstrādāts zinātnisks pamatojums, kas sekmēs sporta tiesību nozares attīstību Latvijā.

No promocijas darba rezultātiem izriet, ka Latvijas Republikā spēkā esošais sporta tiesiskais regulējums nav pilnīgs un ir nepieciešami grozījumi Sporta likumā, kā arī sporta organizāciju iekšējo normatīvo aktu aktualizācija, tostarp ievērojot labas pārvaldības principu.

Daudzas no promocijas darbā apskatītajām problēmām izriet no sporta tiesību nozares nepietiekamas attīstības Latvijā un fakta, ka Sporta likums regulē tikai daļu sporta subjektu savstarpējo attiecību, faktiski atstājot sportista kā sporta subjekta tiesību un interešu aizsardzību sporta federāciju pārziņā. Turklāt, analizējot vadošo Latvijas sporta federāciju statūtus un dokumentus, tika konstatēts, ka tikai neliela daļa no tām ir pieņēmusi iekšējos normatīvus aktus, kas atbilst labas pārvaldības principam, tostarp reglamentējot iekšējo strīdu izšķiršanas kārtību, proti, Sporta likumā netieši deleģētā funkcija regulēt un aizsargāt sportista tiesības un intereses nevar būt atbilstoši realizējama bez izstrādātiem iekšējiem normatīvajiem aktiem.

Latvijas sporta regulējuma nepilnības, kā arī tādas organizācijas, kura varētu ātri un konfidenciāli izšķirt sporta strīdu, neesamība rada nepietiekamu sportista kā sporta tiesību subjekta tiesību aizsardzību, bieži vien veicinot situāciju, kad sportistam pietrūkst instrumentu, lai apstrīdētu vai pārsūdzētu sporta organizācijas lēmumu, kas attiecīgi ietekmē sportista karjeru.

Proti, ņemot vērā sporta nozares un sporta strīdu specifiku, kura vairākkārt tika uzsvērtā un atspoguļota promocijas darba iztīrījuma, un šādus apgalvojumus:

Sporta tiesību attīstība, sākot ar 20. gadsimta septiņdesmito gadu beigām, sekmējusi to, ka mūsdienās daudzās valstīs sporta tiesības uzskata par atsevišķu tiesību nozari ar saviem likumiem un strīdu izšķiršanas mehānismiem. Paralēli sporta tiesību teorijas izveidošanai visā pasaulē debatē par CAS un Pasaules antidopinga aģentūras lēmumiem, to objektivitāti un tiesiskumu, kā arī tiešu saskarsmi ar pasaules politiku.

Ir pamats uzskatīt, ka šie procesi novērsīs šaubas par to, ka sporta tiesības ir atsevišķa tiesību nozare, jo to specifika un sporta augstā komercializācija pieprasa speciālu, pārdomātu regulējumu, nevis citu nozaru regulējuma attiecināmību vai vispārēja regulējuma piemērošanu sporta jautājumiem.

Promocijas darbā ir izanalizēti divi tiesību institūti, proti, sporta tiesības un alternatīva strīdu izšķiršana. Tas ir ļāvis secināt, kādi ir sporta subjekti, kas ir sporta strīds un kādi ir sporta strīdu veidi. Apskatītā ārvalstu un starptautiskā prakse un regulējums liecina par specializētu sporta šķīrējtiesu un sporta organizāciju popularitāti un efektivitāti, risinot sporta strīdus, attiecīgi piemērojot alternatīvus strīdu izšķiršanas veidus. Taču, pievēršot īpašu uzmanību mediācijai un izanalizējot tieši mediācijas priekšrocības sporta strīdu izšķiršanā, praksē atrast apstiprinājumu tās pārākumam salīdzinājumā ar citiem alternatīviem strīdu izšķiršanas veidiem neizdevās. Proti, galvenais alternatīvais strīdu izšķiršanas veids sporta strīdu izšķiršanai ir un paliek šķīrējtiesas process, kas garantē samērā ātru strīda izšķiršanu.

Promocijas darbā ir apskatīta augstāk minētā problemātika, izdarīti secinājumi saistībā ar alternatīvas strīdu izšķiršanas tiesiskajiem aspektiem sporta tiesībās. Secinājumi ir sadalīti trīs grupās, un no to vispārīgas un

savstarpēji saistītas analīzes ir izvirzīti priekšlikumi tiesiskā regulējuma pilnveidošanai.

Secinājumi un priekšlikumi

1. Secinājumi par sporta strīdu jēdzienu

1.1. Latvijas Sporta likuma 2. pantā, definējot šī likuma mērķi, netieši norādīts Sporta likuma subjektu saraksts, taču šis saraksts nav izsmeļošs, līdz ar to Sporta likumā tiek regulētas tiesiskās attiecības tikai starp nelielu daļu no iespējamajiem Sporta likuma subjektiem, deleģējot pilnvaras regulēt attiecības starp citiem subjektiem (piemēram, starp sportistu un sporta federāciju, sportistu un treneri, treneri un sporta federāciju utt.) pašām sporta organizācijām, t.i., Sporta likuma 10. panta kontekstā – sporta klubiem, sporta federācijām un citām likumā minētajām institūcijām. Tas, ka Sporta likumā nav precīzi uzskaitīti likuma subjekti, nenozīmē, ka viņu tiesības un intereses nebūtu jāņem vērā, kas savukārt uzliek sporta klubiem un federācijām (sporta organizācijām) pienākumu veidot iekšējo normatīvo aktu sistēmu ar mērķi sasniegt ES ieteikto labas pārvaldības principu, kā arī saskaņot savus iekšējos normatīvos aktus ar konkrētā sporta veida starptautiskās federācijas normatīvajiem aktiem. Tādā veidā *lex sportiva*, ievērojot hierarhisku ķēdi no starptautiskajām līdz nacionālajām sporta organizācijām, sasniegs savu gala adresātu – Latvijas sportistu.

1.2. Latvijas tiesiskais regulējums nesatur terminu “sporta strīds”. Turklāt Sporta likumā nav ietverts neviens pants, kas attiektos uz sporta strīdu izšķiršanu, izņemot strīdus par dopinga lietošanu. Jāatzīmē, ka arī lielākajā daļā sporta federāciju iekšējo normatīvo aktu nav atrodams termins “sporta strīds”. Termina “sporta strīds” definīcijas ieviešana Sporta likumā veicinās sporta tiesību attīstību Latvijā, un tā rezultātā nāktos izveidot sporta šķīrējtiesu, kas savukārt atbilstu ES politikai sporta jomā, nodrošinot labas pārvaldības principa ievērošanu.

1.3. Sporta strīdus atkarībā no savstarpējo attiecību rakstura var iedalīt vairākos veidos, un tie ir:

1) strīdi, kas rodas no sacensībām: diskvalifikācija, sacensību rezultātu apstrīdēšana, konkrētā sporta veida tehnisko noteikumu pārkāpumi utt.;

2) strīdi, kas saistīti ar dalību sporta federācijā;

3) strīdi, kas saistīti ar dopinga lietošanu;

4) disciplinārie konflikti, kas izcēlušies tādēļ, ka sportists/treneris/cits federācijas loceklis ir pārkāpis uzvedības kodeksu;

5) ētikas konflikti, kas izcēlušies neētisku izteicienu, izjokošanas, neatbilstošas izturēšanās pret sabiedrību dēļ;

6) līgumiski vai civiltiesiski strīdi, kas radušies līguma noteikumu neievērošanas vai pārkāpuma rezultātā;

7) strīdi par piemērotību, t.i., par nacionālas olimpiskās komitejas lēmumu par sportista piemērotību piedalīties Olimpiskajās spēlēs.

Tomēr ar dopinga lietošanu saistītus strīdus un strīdus par spēles rezultātu (kas pieder pie no sacensībām izrietošu strīdu grupas) nevar atrisināt ar mediācijas palīdzību.

1.4. Veiksmīga mediācija sporta strīdā ir atkarīga no mediatora personības un iemaņām, ko raksturo *procesuālās prasmes*, t.i., zināšanas par mediācijas procesu un mediatora spējas ietekmēt strīda pušu uzvedību, un *būtiskas zināšanas*, kuras var iedalīt *konkrētās juridiskās zināšanās* un *nozares zināšanās*. Tieši nozares zināšanas būtu obligāta prasība mediatoriem sporta strīdos, t.i., lai kļūtu par mediatoriem, sporta speciālisti ir jāizglīto.

1.5. Atkarībā no tā, kā tiek regulēta sporta strīdu izšķiršanas kārtība, pastāv seši nacionālo sporta organizāciju/federāciju (NGB) un starptautisko sporta federāciju (ISF) veidi: (1) institūcijas, kurām nav noteikumu par strīdu izšķiršanu; (2) institūcijas, kurām ir strīdu izšķiršanas sistēma, bet nav norādīta metode; (3) institūcijas, kurām ir strīdu izšķiršanas sistēma – arbitrāža; (4) institūcijas, kurām ir strīdu izšķiršanas sistēma – mediācija un arbitrāža; (5) institūcijas, kuras visus strīdus novirza uz CAS; (6)

institūcijas, kas visus strīdus novirza uz kādu nacionālo sporta strīdu izšķiršanas institūciju. Pēc vairāku NGB un ISF statūtu analīzes var secināt, ka (1) NGB un ISF statūtos punkts par mediāciju ir sastopams reti; (2) daudzlīmeņu strīdu izšķiršanas sistēma nacionālo sporta pārvaldes iestāžu iekšējos normatīvajos aktos ir retums; (3) gandrīz visas starptautiskās sporta federācijas kā apstrīdēšanas / pārsūdzības iestādi pēc to iekšējās strīdu izšķiršanas sistēmas piemērošanas piemin CAS; (4) tikai dažas Latvijas sporta federācijas (piemēram, Latvijas Motosporta federācija un Latvijas Basketbola asociācija) savos statūtos ir ieviesušas iekšējo sporta strīdu izšķiršanas sistēmu. Un tā kā mediācija nav paredzēta kā sporta strīdu izšķiršanas iespēja, Latvijas sportā mediācija netiek piemērota, kaut gan Mediācijas likums var būt attiecināms arī uz sporta nozari.

1.6. Lai arī mediāciju var izmantot, lai atrisinātu dažāda veida sporta strīdus, un to veiksmīgi piemēro CAS, tomēr NGB un ISF savos statūtos nenorāda uz mediāciju kā pirmo iespējamo soli sporta strīdu izšķiršanā, līdz ar to nav konkrētas pieredzes, kā izmantot mediāciju iekšējo sporta strīdu izšķiršanā, ko varētu pārņemt Latvijas sporta organizācijas/federācijas.

Priekšlikumi attiecībā uz termina “sporta strīds” un sporta strīdu izšķiršanas institūcijas ieviešanu:

1. Papildināt Sporta likuma 1. pantu ar 11. punktu šādā redakcijā:

“11) Sporta strīds – dažāda satura neatrisinātas no darbībām vai bezdarbības izrietošas sporta attiecību subjektu domstarpības sporta attiecību jomā, kas radušās attiecībā uz šo jomu regulējošām tiesībām un pienākumiem un kas ir nodotas jurisdikcijas iestādei vai tiek risinātas, izmantojot alternatīvas strīdu izšķiršanas metodes.”

2. Papildināt Sporta likumu ar 21. pantu šādā redakcijā:

“21. pants. Strīdu izšķiršana

(1) Sporta strīdi, kas saskaņā ar šī likuma 11.⁵ punktu nav Pārsūdzības komisijas kompetencē, atkarībā no aizskarto tiesību vai tiesisko interešu

rakstura, tiek izšķirti Civilprocesa likuma vai Administratīvā procesa likuma noteiktajā kārtībā. Atbilstošās sporta organizācijas iekšējos normatīvos aktos ir jāparedz iekšējo strīdu izšķiršanas kārtība.

(2) Puses, savstarpēji vienojoties, var civiltiesisku strīdu izšķirt izmantojot alternatīvas strīdu izšķiršanas veidus Latvijas Olimpiskās komitejas strīdu izšķiršanas institūcijā vai sporta šķīrējtiesā. Par sporta šķīrējtiesas izveidošanu un to kārtību, saskaņā ar Šķīrējtiesas likuma noteikumiem lemj Latvijas Olimpiskā komiteja un to biedri. Latvijas Olimpiskās komitejas strīdu izšķiršanas institūcijas izveidošanu nosaka Latvijas Olimpiskā komiteja.”

2. Secinājumi par sporta tiesību institūtu un tā mijiedarbība ar alternatīvu strīdu izšķiršanu

1.7. Paturot prātā, ka mūsdienās zinātnieku viedoklis par sporta tiesībām parasti tiek iedalīts trīs pozīcijās, t.i., 1) sporta tiesības nav atsevišķa tiesību nozare un tuvākajā nākotnē par tādu neklūs; 2) lai arī sporta tiesības vēl nav atsevišķa tiesību nozare, pastāv liela varbūtība, ka šāds tiesību aktu kopums drīzumā tiks izveidots; 3) sporta tiesības jau ir atsevišķa tiesību nozare, var uzskatīt, ka otrā pozīcija ir visatbilstošākā pašreizējai situācijai Eiropā, jo ES atzīst sporta nozares specifiku un pieaugošo aktuālo problēmu skaitu saistībā ar sporta nozares komercializāciju, komodifikāciju un politizēšanu. Piemēram, Eiropas Komisijas pasūtītais “Pētījums par sporta ieguldījumu ES ekonomiskajā izaugsmē un nodarbinātībā” liecina, ka, pateicoties plašajai sporta definīcijai, ar sportu saistītā nodarbinātība un bruto pievienotā vērtība bija attiecīgi 2,12% un 1,76% no ES kopējās nodarbinātības. Šāds atzinums ir veicinājis pieaugošo Eiropas politikas virzienu un ieteikumu skaitu dalībvalstīm, lai aptvertu tādas jomas kā sporta integritāte, sporta ekonomiskā dimensija un sports un sabiedrība, kas, autoresprāt, iezīmē ceļu uz tiesiskās jomas “Eiropas sporta tiesības” attīstību.

1.7.1. Sporta tiesību kā atsevišķas tiesību nozares veidošanās priekšnoteikums ir arī vispārpieņemtā izpratne, ka sporta strīdi ir jārisina specializētās strīdu izšķiršanas institūcijās “sporta ģimenes” lokā. Specializētu sporta arbitražas institūciju, kā arī strīdu izšķiršanas sistēmu izveidošana nacionālajās olimpiskajās komitejās, pieaugošā CAS autoritāte un tās judikatūras attīstība, kas bieži tiek pieņemta par precedentu, un bieži vien ISF un NGB iekšējie normatīvie akti skaidri parāda sporta tiesību nozares veidošanās pozitīvo dinamiku.

1.7.2. Lai gan pagaidām Eiropā sporta tiesības vēl nav atsevišķa tiesību nozare, bet gan savstarpēji saistītu tiesību nozaru apvienojums, kas ietver tādas nozares kā līgumtiesības, nodokļu tiesības, darba tiesības, konkurences tiesības un krimināltiesības, tomēr, ņemot vērā minēto, nozares “Eiropas sporta tiesības” izveidi var vērtēt kā ļoti ticamu.

1.8. Divas svarīgas sporta tiesību normas ar tā dēvēto “globālo elementu” ir Olimpiskā harta un Pasaules antidopinga kodekss. Pirmais ir privāts normatīvais akts ar izteikti konstitucionālu raksturu, kuru respektē visas valstis, kas ievēro Olimpiskās kustības principus, bet otrais nosaka sporta organizāciju un valdības struktūru antidopinga politikas, noteikumu un tiesisko normu harmonizācijas ietvaru visā pasaulē.

1.8.1. Olimpiskā harta un Pasaules antidopinga kodekss ir uzskatāmākie *lex sportiva* piemēri, t.i., sporta iestāžu izstrādāti starptautiskie likumi. *Lex sportiva* attiecas arī uz tā dēvētajām tiesnešu veidotajām sporta tiesībām, piemēram, CAS precedentiem. Tādējādi *lex sportiva*, kas atrodas aktīvā veidošanās stadijā, var dēvēt par “ģenerālklausulu”, kas sporta tiesību attīstības gaitā tiek piepildīta ar vērtībām.

1.8.2. *Lex sportiva* noteikumi netiek tieši integrēti nacionālajos (vietējos) sporta likumos, bet gan tie drīzāk uztverami kā pienākums valsts kompetentajām institūcijām un federācijām saskaņot savus normatīvus aktus ar Starptautisko federāciju noteikumiem. Proti, nacionālajām federācijām ir jāseko

līdzī *lex sportiva* un jāintegrē tie savos iekšējos normatīvajos aktos. Vadoties pēc Latvijas sporta federāciju iekšējiem normatīvajiem aktiem, kas ir brīvā piekļuvē, šobrīd šo principu Latvijā ievēro tikai neliela daļa sporta federāciju, piemēram, Latvijas Basketbola savienība, Latvijas Motosporta federācija.

1.9. Sporta nozare tiek organizēta starptautiskā līmenī neatkarīgi no jebkāda veida nacionālās uzraudzības, respektīvi, mūsdienu sporta tiesības ir sarežģīts noteikumu kopums, ko izstrādā un ievieš pārvaldes iestādes: speciālās institūcijas un iestādes, proti, ISF – privātas struktūras, kas izveidotas saskaņā ar to domicila likumiem. Starptautiskās sporta federācijas regulē sporta veidus, par kuriem tās ir atbildīgas, attiecības starp sporta subjektiem un tādu pasākumu organizēšanu, kuriem var būt arī pārrobežu raksturs. Tādējādi pastāv skaidra hierarhija un subordinācija, kas norāda uz starptautiskās sporta nozares pašregulējošo raksturu, un šīs piramīdas augšgalā atrodas Starptautiskā Olimpiskā komiteja.

1.10. Viens no jaunākajiem ES sporta politikas dokumentiem, kura pamatā ir vērtības, kas pasludinātas Eiropas Sporta hartā, ES Baltajā grāmatā par sportu un visos trīs ES sporta darba plānos, ir ES Padomes un Padomē sanākušo dalībvalstu valdību pārstāvju secinājumi par to, kā ar sporta palīdzību veicināt ES kopīgās vērtības (2018/C 196/06), kas, cita starpā, (1) ir adresēts: dalībvalstīm, Eiropas Komisijai un sporta kustībai ar aicinājumu rīkoties, lai īstenotu Eiropas kopējās sporta vērtības; (2) lūdz dalībvalstis mudināt un, ja iespējams, atbalstīt sporta organizācijas, stiprināt labu pārvaldību savās organizācijās un atbilstošos gadījumos pievērsties šīm vērtībām ētikas vadlīnijās vai līdzvērtīgos dokumentos. ES sporta politikas dokumentā ir norādīts uz to, ka, pirmkārt, ES sports tiek uzskatīts par instrumentu kopīgu vērtību veicināšanai visā savienībā un, otrkārt, ka visā ES ir jāizveido kopīgas sporta vērtības. Apstiprinājums tam ir atrodams arī šādās ES sporta politikas vadlīnijās: sports un integritāte, sports un ekonomika, sports un sabiedrība. Šo

vadlīniju ievērošana veicinās strīdu izšķiršanas iekšējo procedūru attīstību Latvijas sporta organizācijās.

1.11. Visā Rietumeiropā un ASV sporta strīdu izšķiršanai gan organizāciju iekšienē, gan ārpus tām tiek plaši izmantotas alternatīvas strīdu izšķiršanas metodes, kas ietver arbitražu, mediāciju, strukturētas sarunas, tiesībsarga, mediācija/arbitrāža (MedArb) piesaisti strīdu izšķiršanā, bet neaprobežojas ar tām.

1.11.1. Populārākā alternatīvā strīdu izšķiršanas metode sporta tiesībās ir arbitrāža, ko apstiprina CAS un valstu sporta arbitražas institūciju, piemēram, Kanādas Sporta strīdu izšķiršanas centra, Lielbritānijas sporta strīdu izšķiršanas organizācijas, prakse un statistika.

1.11.2. Mediācijai piemīt šādas īpašības: (1) brīvprātīgs raksturs; (2) neitrālam mediatoram nav lēmumu pieņemšanas kompetences, jo viņš sistemātiski sekmē pušu savstarpējo komunikāciju ar mērķi dot iespēju pašām pusēm uzņemties atbildību par savu strīdu; (3) elastīga un pašnoteikta pieeja, kurā var ņemt vērā visus konflikta aspektus neatkarīgi no to juridiskā nozīmīguma; (4) stingra konfidencialitāte: nosacījums “bez aizspriedumiem” (“*without prejudice rule*”) un “mediācijas privilēģijas” (“*mediation privilege*”); (5) arī ātrums, kas tiek uzskatīts par vēlamu iezīmi sporta strīdu izšķiršanā. Šo apgalvojumu apstiprina Starptautiskās sporta arbitražas tiesas un nacionālo sporta arbitražas tiesu prakse, kā arī ASV un Francijas nacionālo olimpisko komiteju statūti un pieredze.

1.11.3. Mediācijas mērķis ir panākt, lai puses sasniegtu brīvprātīgu izlīgumu, kas pēc tam tiek reducēts līdz rakstveida formai un kļūst par līgumu.⁹ Šajā procesā neitrāla trešā puse (mediators) palīdz strīdā iesaistītajām pusēm pašām ilgtspējīgā un pašnoteiktā veidā rast viņu konflikta risinājumu¹⁰ – panākt

⁹ Stone, K. V. W. 2004. *Alternative Dispute Resolution. Encyclopedia of Legal History*. Research Paper 04-30. UCLA School of Law. p. 1.

¹⁰ Steffek, F. 2012. *Mediation in the European Union: An Introduction*. Cambridge. p.1-

vienprātību¹¹. Paturot prātā minēto, kā arī bijušā ilggadējā Starptautiskās Olimpiskās komitejas prezidenta Huana Antonio Samaranča redzējumu, ka sporta strīdi jāizšķir “sporta ģimenes lokā”, var secināt, ka mediācija, ko nodrošina specializēta sporta strīdu izšķiršanas institūcija, lieliski ļauj strīdā iesaistītajām pusēm saglabāt attiecības, kas ir pietiekami labas, lai atbalstītu veselīgu “ģimenes” vidi. Mediācijas īpašības, kuras tiek uzskatītas par nodērkākajām sporta strīdu izšķiršanā, ir ātrums, konfidencialitāte un iespēja sasniegt abpusēji izdevīgu risinājumu, nebalstoties uz vispārējiem likuma noteikumiem, kas bieži neatbilst sporta nozares specifikai.

1.12. Ņemot vērā, no vienas puses, svarīgu mediācijas devumu, t.i., pušu kontroli un pilnvaras, un, no otras puses, būtisku trūkumu, jo, ja kāda no pusēm nevēlas risināt strīdu, neviena trešā persona neuzspiedīs strīda izšķiršanu, laba alternatīva mediācijai ir MedArb, kur arbitrāžas tiesa darbojas kā “drošības tīkls”, ja strīdu nevar atrisināt tikai ar mediācijas palīdzību. Šāds “drošības tīkls” varētu būt lieliski piemērots sporta līgumiem, un to var ieviest un integrēt sporta organizāciju strīdu izšķiršanas procedūrās, izmantojot “vairāku līmeņu eskalācijas klauzulu”. MedArb, kas sniedz labāko no abām pasaulēm, ir pelnīti ieguvis Kanādas Sporta strīdu izšķiršanas centra atzinību, kas savās procedūrās ir veiksmīgi iekļāvis šo strīdu izšķiršanas metodi.

Priekšlikumi par sporta tiesiskā regulējuma ieviešanu Latvijas sporta organizācijā un politikā, kas ir priekšnoteikums sporta strīdu izšķiršanas sistēmas izveidošanai:

1. Grozīt Sporta likuma 3. panta 4. punktu par sporta pamatprincipiem un izteikt to šādā redakcijā:

“4) labas pārvaldības princips, kas paredz, ka sporta organizatoriskajā un pārvaldības darbā ir demokrātiskas pārvaldes struktūras, skaidri mērķi,

2.

¹¹ The Editors 2012. Mediation secrets for better business negotiations. Harvard Law School Negotiation Special Report No 7. p. 1. Available from: www.pon.harvard.edu [viewed 16.03.2015.].

taisnīgas procedūras, iekšējo strīdu izšķiršanas kārtība, atklātība, sadarbība ar ieinteresētajām personām, efektīvs un ilgtspējīgs regulējums, kā arī skaidri pārraudzības un atbildības līmeņi.”

2. Papildināt Sporta likuma 10.¹ pantu ar 9.punktu šādā redakcijā:

“9) Sporta federācijas darbība tiek organizēta saskaņā ar labas pārvaldības principu, un sporta federācijas statūti nosaka iekšējo strīdu izšķiršanas kārtību.”

3. Grozīt NAP 2027 rīcības virziena “Kultūras un sporta devums ilgtspējīgai sabiedrībai” 375. punktā noteikto mērķi un izteikt to šādā redakcijā:

“[375] Latvijas augsto sasniegumu sportistu fiziskās spējas – spēks, izturība, ātrums, lokanība un veiklība – jau ir sasniegušas tik augstu līmeni, ka tālākai sportiskā snieguma uzlabošanai jārod vēl neapzinātas rezerves un jāgūst atbalsts inovatīvās tehnoloģijās, inventārā, metodēs un paņēmienos, tāpēc kā izaicinājums atzīmējami lietišķie pētījumi inženierzinātnēs un tehnoloģijās, kas spētu atbalstīt sportistus, ražojot inovatīvus materiālus. Vienlaikus jāgādā arī par sportistu fizisko un psiholoģisko noturību un sagatavotību, kur liela loma atvēlēta treneru kvalifikācijai un infrastruktūras nodrošinājumam, neaizmirstot par paaudžu nomaiņu, lai pārņemtu iesāktās sporta tradīcijas, starptautisko praksi un nestu Latvijas vārdu pasaulē. Tāpat ir jāattīsta arī sporta tiesiskais regulējums, kas sekmēs sportistu tiesību un interešu aizsardzību.”

4. Grozīt termina “augstu sasniegumu sports” skaidrojumu Sporta politikas pamatnostādnēs nākamajam plānošanas periodam un izteikt to šādā redakcijā:

“***Augstu sasniegumu sports*** – jauniešu (sākot no 15 gadu vecuma)¹², junioru/kadetu un pieaugušo/valsts izlases komandu kandidātu un dalībnieku gatavošanās pārstāvēt valsti un piedalīties starptautiskās sporta sacensībās ar mērķi sasniegt augstus rezultātus, tostarp viss, kas saistīts ar mācību un treniņu

¹² Ir atsevišķi sporta veidi, kuros 14–15 gadu vecums nav uzskatāms par sākumu augstu sasniegumu sportam, tam ir jābūt jau no 12 gadu vecuma.

darba un sacensību organizatorisko, metodisko, finansiālo, tiesisko, zinātnisko, medicīnisko, tehnisko u.c. nodrošinājumu atbilstoši augstu sasniegumu sporta kritērijiem.”

5. Papildināt darbības virzienus par sporta politikas mērķa – “dot ieguldījumu sportistu sagatavošanas un sacensību sistēmas attīstībā” – sasniegšanu sporta politikas pamatnostādnēs ar 6. punktu šāda redakcijā:

“Pamatnostādnēs definētā sporta politikas mērķa sasniegšanai ir izvirzīti šādi apakšmērķi: (1) veicināt iedzīvotāju (it īpaši bērnu un jauniešu) fizisko aktivitāti, (2) sekmēt sportistu sagatavošanas un sacensību sistēmas attīstību, (3) uzlabot bērnu un jauniešu ar paaugstinātu fizisko slodzi, augstu sasniegumu sportistu un sportistu ar invaliditāti veselības aprūpi un medicīnisko uzraudzību, (4) sekmēt sporta infrastruktūras pieejamību un attīstību, (5) nodrošināt ilgtspējīgu sporta finansēšanas sistēmas izveidi.

Lai sasniegtu pamatnostādnēs definēto sporta politikas mērķi, ir noteikti šādi pamatnostādņu rīcības virzieni: (1) iedzīvotāju pietiekama fiziskā aktivitāte un izpratne par fizisko aktivitāšu nepieciešamību veselības saglabāšanā un nostiprināšanā; (2) sportistu sagatavošanas un sacensību sistēmas pilnveide; (3) sportistu veselības aprūpe un medicīniskā uzraudzība; (4) sporta infrastruktūra; (5) alternatīvi risinājumi finanšu palielinājumam sportam; (6) sporta tiesiskā regulējuma pilnveide un sporta strīdu izšķiršanas sistēmas izstrāde.”

6. Izstrādājot jaunus sporta politikas plānošanas dokumentus, “Problēmu formulējuma, kuru risinājumam vajadzētu izmantot citu valstu valdības politiku” sarakstā iekļaut un izvērtēt labas pārvaldības un pirmstiesas strīdu izšķiršanas kārtības trūkumu sporta organizācijās.

3. Secinājumi par strīdu izšķiršanu, ko veic specializētas sporta organizācijas

1.13. Saskaņā ar Amerikas Savienoto Valstu (ASV) kodeksu, kas ir ASV vispārējo un pastāvīgo likumu kodifikācija pēc priekšmeta, ASV Olimpiskā komiteja (USOC) (1) izstrādā nolikumā noteikumus, lai ātri un objektīvi izšķirtu strīdus, kuros iesaistīts kāds no tās locekļiem un kas saistīti ar amatieru sportista, trenera, menedžera, administratora vai amatpersonas iespējām piedalīties olimpiskajās spēlēs, paralimpiskajās spēlēs, Panamerikas spēlēs, pasaules čempionāta sacensībās vai citās aizsargātās sacensībās, kā noteikts USOC konstitūcijā un nolikumā; (2) nolīgst sportistiem tiesībsargu, kas nodarbojas ar indivīdu sūdzībām par USOC. Tiesībsargam ir trīs galvenie pienākumi, no kuriem viens ir palīdzēt izšķirt strīdus mediācijas ceļā. USOC iekšējo noteikumu analīze parāda, ka USOC strīdu izšķiršanas kārtība ir izveidota, savstarpēji sasaistot vairākus normatīvos aktus un nolikumus, tā ir labi pārdomāta, viegli uztverama un nav pārslogota. USOC noteiktā strīdu izšķiršanas kārtība ir aktuāla un sniedz iespēju konfliktu atrisināt, izmantojot vairākas alternatīvās strīdu izšķiršanas metodes.

1.14. Francijas Nacionālās olimpiskās un sporta komitejas (CNOSF) kā Francijas sporta kustības pārstāvja viens no galvenajiem mērķiem ir veicināt sporta kustības vienotību, kā arī sekmēt Sporta kustībā radušos konfliktu risināšanu ar samierināšanas vai arbitrāžas palīdzību un veikt tiesiskas darbības, lai aizstāvētu Sporta kustības kolektīvās intereses. Tā kā šis mērķis nav minēts Olimpiskajā hartā kā viena no obligātajām Nacionālās Olimpiskās komitejas (NOC) funkcijām, tad var secināt, ka CNOSF ir izvērsis savus mērķus, cenšoties panākt labu pārvaldību un paredzot alternatīvus strīdu izšķiršanas veidus, lai atrisinātu strīdus Sporta kustībā, kas atbilst Eiropas sporta politikai.

1.15. Francijas Sporta kodekss paredz alternatīvu strīdu izšķiršanas procesu CNOSF. Šis strīdu izšķiršanas process ir pazīstams kā “samierināšana”.

Šīs procedūras izmantošana ir atkarīga no iesaistīto pušu kopējās gribas (izņemot dažus gadījumus, kad izlīgums CNOSF ir obligāts pirms prasības celšanas civilās vai administratīvās tiesās). Līdz ar to nacionālajos sporta likumos starpnieka loma sporta strīdos ir deleģēta CNOSF.

1.15.1. Saskaņā ar Francijas Sporta kodeksa L.141-4 pantu CNOSF samierināšana ir piemērojama strīdos, kas rodas sporta aktivitātes laikā, iebilstot licenciātiem, sporta aģentiem, asociācijām un apstiprinātām sporta kompānijām un federācijām. Samierināšana ir bezstrīdus konflikta izšķiršanas procedūra, kuru sauc arī par mierizlīgumu. Nodotāna samierināšanai ir obligāts priekšnosacījums jebkurai strīdīgai apelācijai, kad konflikts ir radies sporta federācijas lēmuma dēļ, kas pieņemts, izmantojot savas kā valsts institūcijas prerogatīvas vai piemērojot tās statūtus. Tādējādi samierināšanas izmantošana likumā noteiktajos gadījumos nav izvēle, bet gan juridiska prasība.

1.15.2. Gadījumā, ja puses nepanāk galīgu vienošanos, nozīmētajam samierinātājam saskaņā ar Francijas Sporta kodeksu ir pienākums paziņot pusēm par samierināšanas pasākumiem, izmantojot motivētu samierināšanas piedāvājumu, ievērojot likumu un taisnīgumu (taisnīgumam, tāpat kā sporta ētikai, ir liela nozīme samierinātāja strīda novērtējumā). Tādējādi samierināšanas procedūrai saskaņā ar CNOSF ir arī šķīrējtiesas elements, jo, ja puses nepanāk vienošanos, samierinātājs sagatavo samierināšanas priekšlikumu. Šis modelis ir līdzīgs MedArb.

1.16. Alternatīvais strīdu izšķiršanas institūts ir atrodams arī Francijas konstitucionālajās tiesībās, jo, izstrādājot konstitūcijas grozījumus 1992. gadā, darba grupa sniedza ziņojumu uz 70 lappusēm ar piedāvātiem labojumiem, kuru starpā bija ieteikums, ka konstitūcijā ir skaidri jāparedz noteikums par mediatora (tiesībsarga) nozīmēšanu. Mūsdienās nosacījumi par tiesībsargu, t.i., tiesību aizstāvi, ir atrodami Francijas konstitūcijas 71-1 pantā (sadaļa XI-bis). Tas parāda, ka alternatīvais strīdu izšķiršanas institūts Francijas sportā seko vertikāli no konstitūcijas līdz speciālajam likumam par sportu, padarot šo ES

valsti par veiksmīgi iedibinātas labas pārvaldības piemēru sportā. Francijas sporta organizācija valsts līmenī, kā arī tās visaptverošs sporta tiesiskais regulējums ir labs piemērs, uz kuru tiekties arī Latvijas likumdevējiem.

1.17. Latvijā nav nevienas valsts sporta institūcijas, kas nepārprotami piedāvātu mediāciju vai kādu citu alternatīvu strīdu izšķiršanas metodi, lai izšķirtu strīdus, kas rodas starp sporta organizācijām Sporta likuma 10. panta izpratnē, kā arī starp šādām sporta organizācijām un sportistiem.

1.17.1. LOK darbībā nav paredzēti nekāda veida strīdu izšķiršanas mehānismi. Vienīgā strīdu izšķiršanas jeb pārsūdzēšanas funkcija piemīt LOK Izpildkomitejai atbilstoši 2016. gada 20. decembra Latvijas Olimpiskās komitejas institūciju organizatoriskās, administratīvās, finansiālās un saimnieciskās darbības nolikuma 6.3.4. punktam, saskaņā ar kuru lēmumus par informācijas pieprasījumu attiecināmību un pieļaujamību, kā arī uz pieprasījumiem sniegtās atbildes, ja informācijas pieprasījuma iesniedzējs uzskata, ka tās nepamatoti nesatur pieprasīto informāciju, 21 (divdesmit vienas) dienas laikā no lēmuma vai atbildes saņemšanas iespējams pārsūdzēt LOK izpildkomitejā, kas šādu sūdzību izskatīs vispārējā kārtībā kārtējā LOK izpildkomitejas sēdē. Kādus sūdzību izskatīšanas mehānismus pielieto LOK izpildkomiteja, izskatot sūdzību, nolikums neprecizē.

1.17.2. LOK ir labs kandidāts, kas var sekmēt labas pārvaldības principa attīstīšanu un integrēšanu Latvijas sportā, kas, neapšaubāmi, ietvertu arī sporta subjektu civiltiesisko strīdu izšķiršanas sekmēšanas funkciju. Tāpat LOK varētu darboties kā pārsūdzības sporta strīdu izšķiršanas institūcija Latvijā, lai ļautu sportistiem iesniegt prasības pēc tam, kad viņi ir izgājuši iekšējo strīdu izšķiršanas procedūru nacionālajā federācijā, galvenokārt tādēļ, ka tai ir olimpiskā gara un vērtību sargātājas reputācija.

1.18. Līdz 2018. gadam Latvijas Sporta federāciju padomē (LSFP) darbojās Strīdu izskatīšanas (apelācijas) komisija, kas ar grozījumiem Sporta likumā (stājas spēkā 2018. gada 1. jūlijā) pārtrauca savu darbību, jo saskaņā ar

Sporta likuma 11.⁵ pantu komisijas funkcijas pārņēma Pārsūdzības komisija, ko izveido Ministru kabinets ar mērķi izskatīt sportistu sūdzības par Latvijas Antidopinga biroja, Terapeitiskās lietošanas izņēmumu komisijas un Disciplinārās antidopinga komisijas lēmumiem. Savukārt abu komisiju kompetencē ietilpa un ietilps tikai sporta strīdi, kas saistīti ar dopinga lietošanu. Šī pieeja liecina par ļoti šauru likumdevēja pieeju jēdzienam “strīds” sporta nozarē. Tomēr Pārsūdzības komisijas sastāvs saskaņā ar 2018. gada 12. decembra MK rīkojumu Nr. 666 “Par Pārsūdzības komisiju” ir vērtēts pozitīvi, jo tas ietver vairākus sporta speciālistus no dažādām organizācijām; līdzīgu principu vajadzētu piemērot, nosakot, piemēram, sastāvu strīdu izskatīšanas institūcijai Latvijas Olimpiskajā komitejā.

1.19. Sporta šķīrējtiesas izveidošana Latvijā, kurā tiktu pielietota mediācija un MedArb strīdu izšķiršanas tehnika, tiek uzskatīta par optimālu lēmumu, jo šāda institūcija būtu pilnīgi neatkarīga un varētu izšķirt civiltiesiskus sporta strīdus, kurus iespējams izšķirt, izmantojot alternatīvus strīda izšķiršanas veidus, ņemot vērā *lex sportiva*. Savukārt, strīdu izšķiršanas institūcijas LOK izveidošana ir alternatīva sporta šķīrējtiesas nodibināšanai, bet strīdos par piemērotību tās objektivitāti varētu apšaubīt, jo strīdi par piemērotību ir par pašas LOK lēmumu par sportista piedalīšanos Olimpiskajās spēlēs. Taču to valstu piemēri, kuru olimpiskajās komitejās šādas strīdu izšķiršanas struktūras ir izveidotas, piemēram, ASV un Francijā, pierāda, ka šis priekšlikums ir dzīvotspējīgs un veicina labu pārvaldību sportā.

1.20. Vairākas starptautiskas un nevalstiskas sporta institūcijas un organizācijas piedāvā mediāciju kā alternatīvu sporta strīdu izšķiršanas veidu. Vispazīstamākie ir CAS, Lielbritānijas Sporta strīdu izšķiršanas kolēģija, Kanādas Sporta strīdu izšķiršanas centrs un, iespējams, FIFA Spēlētāju statusa komiteja kopā ar FIFA Strīdu risināšanas kameru.

1.21. FIFA Strīdu risināšanas kameras (DRC) kompetencē ietilpst lietas, kas saistītas ar darba strīdiem, kuriem ir starptautisks statuss, kā arī strīdi

par sagatavošanas kompensācijas un solidaritātes iemaksu. Kopumā DRC lemj par pamatjautājumiem – vai līgums ir pārkāpts likumīga vai nelikumīga iemesla dēļ.

1.21.1. DRC nodrošina arbitražu un strīdu izšķiršanu, pamatojoties uz vienlīdzīgu spēlētāju un klubu pārstāvību, kā arī neatkarīgu priekšsēdētāju.

Saskaņā ar Noteikumu par spēlētāju statusu un pāreju 23. un 24. pantu šādu strīdu izšķiršanas procesu sauc par “nolēmumu”, kurā atkarībā no lietas specifikas ir nepieciešams viens vai trīs tiesneši. Pašlaik nav pamata uzskatīt, ka Spēlētāju statusa komiteja un DRC oficiāli izmanto mediāciju kā strīdu izšķiršanas metodi. Tomēr FIFA 2001. gada apkārtaksts Nr. 769. par pārskatītajiem FIFA noteikumiem par spēlētāju statusu un pāreju apstiprina, ka ir bijusi ideja ieviest strīdu izšķiršanu ar mediācijas palīdzību, kā arī doma izveidot pilnīgi neatkarīgu futbola šķīrējtiesu ar savu infrastruktūru un administrāciju.

1.21.2. Saskaņā ar 2002. gada apkārtakstu Nr. 827., FIFA atteicās no minētajām idejām finanšu un administratīvo resursu trūkuma dēļ. Tajā pašā dokumentā FIFA piekrita atzīt CAS jurisdikciju. Līdz ar to kopš 2002. gada saskaņā ar FIFA statūtiem, kā arī ievērojot atsevišķu FIFA noteikumu konkrētus nosacījumus, CAS kā apelācijas institūcija izskata DRC un komitejas lēmumus.

Priekšlikumi par priekšnoteikumiem, lai Latvijā varētu izveidot specializētas sporta strīdu izšķiršanas institūcijas:

1. Latvijas Nacionālajai sporta padomei, izmantojot savas tiesības saskaņā ar Ministru kabineta 2003. gada 29. jūlijā noteikumu Nr. 422 “Latvijas Nacionālās sporta padomes nolikums” 3. punktu, proti, izveidojot konsultatīvas komisijas un darba grupas, pieaicinot ekspertus ar sportu saistīto jautājumu analīzei un risināšanai, kā arī veicot Sporta likuma 9. panta trešajā daļā noteiktos uzdevumus, ir jāizveido komisija un/vai darba grupa par sporta šķīrējtiesas izveidošanu un/vai strīdu izšķiršanas institūcijas izveidošanu

Latvijas Olimpiskajā komitejā, kā arī par sporta tiesiska regulējuma pilnveidošanu. Izveidojot darba grupu, ir ieteicams pieaicināt ekspertus no ārvalstīm, kurās ir attīstīta sporta normatīvā bāze, sporta strīdu izšķiršanas sistēma un pieredze sporta strīdu izšķiršanā, turpmāk sniedzot atziņas Latvijas Olimpiskajai komitejai un Izglītības un zinātnes ministrijai kā par sporta politiku atbildīgajai valsts pārvaldes iestādei.

2. Lai nodrošinātu Latviju ar mediatoriem/starptieciniekiem, kuriem ir pamatīgas zināšanas sporta nozarē, Latvijas Sporta pedagoģijas akadēmijas programmās, kas nodrošina augstākās pedagoģiskās izglītības diplomu un Rīgas Stradiņa universitātes programmās, kas nodrošina veselības sporta speciālista diplomu izglītības, pedagoģijas un sporta studiju virzienā būtu jāintegrē A daļas kurss par sporta tiesībām 6 ECTS¹³ kredītpunktu apjomā. Tādējādi sporta speciālists, kā noteikts Ministru kabineta noteikumu Nr. 77 “Par sporta speciālistu sertifikācijas kārtību un sporta speciālistam noteiktajām prasībām” 11. punktā būtu arī persona ar zināšanām un izpratni par sporta tiesībām, *lex sportiva* principiem, CAS lēmumiem un ADR sportā.

¹³ Eiropas kredītpunktu pārnese un uzkrāšanas sistēma.

Publikācijas un ziņojumi par promocijas darba tēmu

Zinātniskās publikācijas izdevumos, kas iekļauti starptautiskās datu bāzēs

1. Kameņeckā-Usova, M., Zalcmane, K. 2019. The Cost of Policing Football Matches in Latvia. *Proceedings of the 33rd International Business Information Management Association Conference, IBIMA 2019: Education Excellence and Innovation Management through Vision 2020*, 6633-6641; SCOPUS.

2. Kameņeckā-Usova, M., Zalcmane, K. 2018. The Problematics of Sports Law in Latvia: Civil and Criminal Law Statutory Acts Perspective. *Proceedings of Rezekne Academy of Technologies, International Scientific Conference "Society, Integration, Education – SIE2018", Volume 4*, 332-346; WOS.

3. Kameņeckā-Usova, M. 2014. Mediation for Resolving Family Disputes. *Proceedings of 5th International Interdisciplinary Scientific Conference "Society. Health. Welfare. Family Well-Being and Human Capital Improvement in Changing Society: Strategy and Practice", Volume 30, article number UNSP 00018*, Rīga Stradiņš University. Riga; WOS.

Latvijā publicētie zinātniskie raksti recenzētos izdevumos

1. Kameņeckā-Usova, M. 2017. Mediācija un sporta strīdi. *Socrates* . No. 3 (9).

2. Kameņeckā-Usova, M. 2016. Mediation by Internationally Recognised Sports Bodies: CAS and FIFA. *4th International Research-to-Practice Conference "The Transformation Process in Law, Regional Economy and Policy" proceedings*. Riga: BSA.

3. Kameņeckā-Usova, M. 2016. Mediation by Internationally Recognised Sports Bodies: Sports Dispute Resolution Centre of Canada and Sport Resolutions UK. *Conference proceedings of the 58th International Scientific Conference of the University of Daugavpils*.

4. Kameņeckā-Usova, M. 2015. Institute of Mediation. *Conference proceedings of the 57th International Scientific Conference of the University of Daugavpils*.

5. Kameņeckā-Usova, M. 2015. Kā pareizi saprast mediāciju? *Jurista Vārds (Lawyer's Word)*. 21(873).

6. Kameņeckā-Usova, M. 2015. Confidentiality in Mediation. *Socrates*. No. 2.

Zinātniskie raksti ārzemēs publicētos recenzētos izdevumos

1. Kameņeckā-Usova, M. 2018. Resolution of Sports-Related Disputes: the United States Olympic Committee. *Conference Proceedings of SGEM Scientific Conference on Social Sciences and Arts*, Vienna. (Clarivate Analytics, ISI Web of Science (former Thomson Reuters, ISI Web of Knowledge), EBSCOHost, ProQuest, ELSEVIER and is in the process of evaluation and indexation by SCOPUS.)

2. Kameņeckā-Usova, M., Palkova, K. 2017. Mediators's Personality in Specific Legal Disputes: Sports-Related Disputes and Healthcare-Related Disputes. *Acta Universitatis Danubius. Juridica*. 13(2), 5–18 (EBSCOhost, HEINONLINE, Genamics).

3. Kameņeckā-Usova, M. 2016. Legal Aspects of Regulation of Sports Policy in Latvia. *Lex Sportiva Journal of the International Sports Law Association*. IV(1–2), 121–127.

4. Kameņeckā-Usova, M., Matvijčuka, K. 2014. Alternative Dispute Resolution in Sports Disputes: Football Hooliganism. *International Association of Sports Law Lex Sportiva Journal*. II(1).

Prezentācijas starptautiskās zinātniskās konferencēs ar mutisku ziņojumu

1. What is Sports law. *International Conference of the University of Economics and Culture "Emerging Trends in Economics, Culture and Humanities"* (etECH2019), Riga 2020, Latvia.

2. ADR and mediation by the French National Olympic and Sports Committee. *Rīga Stradiņš University International scientific-practical conferences "Topical Issues of the Legal System"*, Riga 2020, Latvia.
3. European Dimension of Sports. 25th International Association of Sports Law's Sports Law Congress "Professionalism in Sports Activities, International Sports Rules/Sports Law Code", Athens 2019, Greece.
4. The Topicality of Sports Law. *International Conference of the University of Economics and Culture "Emerging Trends in Economics, Culture and Humanities" (etECH2019)*, Riga 2019, Latvia.
5. Mediation and Sport Disputes. *International Conference of Rīga Stradiņš University "Legal Problems in Latvia's Centennial: Retrospective and Perspective"*, Riga 2018, Latvia.
6. Mediation Process: Identifying Mediation Stages. *International Conference of the University of Economics and Culture "Emerging Trends in Economics, Culture and Humanities" (etECH2018)*, Riga 2018, Latvia.
7. Mediator's Personality in Specific Legal Disputes: Sports-Related Disputes and Healthcare-Related Disputes. *International Research-to-Practice Conference of Rīga Stradiņš University "Trends in Modernisation of the Legal System: Reality and Future Prospects"*, Riga 2017, Latvia.
8. Latvian Sports Law: Role of the Latvian Sports Federation Council in Achieving the Objectives of "Sporta likums". 23rd International Association of Sports Laws Sports Law Congress "Responsibility in Sports Activities: Law, Jurisdiction and Ethics", 2017 Rome, Italy.
9. The Concept and Development of Sports Law. 59th International Scientific Conference of the University of Daugavpils, 2017, Latvia.
10. The Relevance of the Sports Law of the Republic of Latvia. *International Scientific Student Conference "Modern Trends in the Development of Sports Law"*, National Research University "Higher School of Economics", Moscow 2017, Russia.

11. Legal Aspects of Regulation of Sports Policy in Latvia. 22nd *International Association of Sports Law's Sports Law Congress "Mega Events in Sport: Legal Environment"*, Russian International Olympic University, Sochi 2016, Russia.

12. EU Sports Law: the Effect of the "Bosman Case". *International Student Conference "Health and Social Sciences"*, Rīga Stradiņš University 2016, Latvia.

13. Mediation by Internationally Recognised Sports Bodies: Sports Dispute Resolution Centre of Canada and UK Sport Resolutions Service. 58th *International Scientific Conference of the University of Daugavpils*, University of Daugavpils 2016, Latvia.

14. Mediation by Internationally Recognised Sports Bodies: CAS and FIFA. Baltic International Academy, University of Daugavpils, Rīga Stradiņš University, Masaryk University, 4th *International Research-to-Practice Conference "Transformation Process in Law, Regional Economy and Economic Policy: Topical Issues of Economic-Political and Legal Relationships"*, Riga 2015, Latvia.

Literatūras saraksts

Literatūra

- Casini, L. 2012. *The Making of a Lex Sportiva by the Court of Arbitration for Sport. Lex Sportiva: What is Sport Law?* The Hague: ASSER Institute Sports Law Series.
- Gardiner, S. Et al., 1998. *Sports Law*. London: Cavendish publishing limited
- Gardiner, S., James, M., et al. 2006. *Sports Law*. 3rd ed. Cavendish publishing limited.
- Steffek, F. 2012. *Mediation in the European Union: An Introduction*. Cambridge.Press
- Stone, K. V. W. 2004. *Alternative Dispute Resolution. Encyclopedia of Legal History*. Research Paper 04-30. UCLA School of Law.
- Weistart, J., Lowell, C. 1979. *The Law of Sports*. Charlottesville, Va.: Bobbs-Merrill Co., Inc.

Periodiskie izdevumi

- Carter, B. 1999. Introduction: What Makes a “Field” a Field? *IVA.J.SPORTS*, 234, 245.
- Davis, T. 2001. What Is Sports Law?, *11 Marq. Sports*, 211.
- Panagiotopoulos, D. 2014. In Sports Activities when there is Ludica, Lex is Not, but when Lex is, then only Lex Sportiva is!!! As a category of Sports Law. *e-Lex Sportiva Journal*. II(1), 12.
- Shropshire, K. L. 1998. Introduction: Sports Law?, *35 Am Bus*, 181, 182.

Interneta resursi

- Blackshaw, I. The Court of Arbitration for Sport: An International Forum for Settling Disputes Effectively ‘Within the Family of Sport’. Interventions. Available from: www.entsportslawjournal.com/articles/abstract/10.16997/eslj.139/ [viewed 13.10.2017.].
- FIFA Rules Governing the Procedures of the Players Status Committee and the Dispute Resolution Chamber from May 2008. Available from: <http://www.fifa.com/about-fifa/official-documents/law-regulations/index.html> [viewed 11.2015.].
- Funken, K. Alternative Dispute Resolution in Japan. June 2003. Univ. of Munich School of Law. Working Paper No. 24. Available from: <https://ssrn.com/abstract=458001> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.458001> [viewed 11.04.2020.].
- Goodrum, N. Mediation in sports disputes: lessons from the UK. Available from: www.lawinsport.com/articles/regulation-a-governance/item/mediation-in-sports-disputes-lessons-from-the-uk?highlight=WyJnb29kenVtIl0 [viewed 15.10.2017.].
- Hesse, V. Is mediation suitable to resolve sport related disputes? Available from: www.lawins-port.com/articles/item/is-mediation-a-suitable-to-resolve-sports-related-disputes?high-light=WyJoZXNzZSJd [viewed 15.10.2017.].

Olympic Charter. Available from: <https://stillmed.olympic.org/media/Document%20Library/OlympicOrg/General/EN-Olympic-Charter.pdf> [viewed 05.03. 2018.].

Panagiotopoulos, D. Aspects of Sports Law and Lex Sportiva. Available from: <https://ar.ijeditores.com/articulos.php?idarticulo=64965> [viewed 14.08.2019.].

Program on negotiation. Harvard Law School. Mediation secrets for better business negotiations. Harvard Law School Negotiation Special Report #7. p.1. Available from: www.pon.harvard.edu [viewed 16.03.2015.].

World Anti-Doping Code. Available from https://www.wada-ama.org/sites/default/files/resources/files/wada_anti-doping_code_2018_english_final.pdf [viewed 15.09.2019.].

Normatīvie akti

Regulation (EC) No 593/2008 of the European Parliament and of the Council on the law applicable to contractual obligations (Rome I). *Official Journal of the European Union*, 04.07.2008, L 177/6

Regulation (EU) No 1215/2012 of the European Parliament and of the Council on jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in civil and commercial matters. *Official Journal of the European Union*, 20.12.2012, L 351/1

Sporta likums. LV likums. *Latvijas Vēstnesis*.165, 13.11.2002.

Latvijas Nacionālās sporta padomes nolikums: Ministru kabineta noteikumi Nr. 422. *Latvijas Vēstnesis*.111, 6.08.2003.

Noteikumi par sporta speciālistu sertifikācijas kārtību un sporta speciālistam noteiktajām prasībām: Ministru kabineta noteikumi Nr. 77. *Latvijas Vēstnesis*. 16, 29.01.2010.

Par Pārsūdzības komisiju: Ministru kabineta rīkojums Nr. 666. *Latvijas Vēstnesis*. 246, 14.12.2018.

Ārvalstu likumi

Constitution of the Republic of France (Constitution de la République Française). Available from <http://www.assemblee-nationale.fr/connaissance/constitution.asp> [viewed 07.03.2020.].

French Sport Law (Code du sport). Available from <https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006071318> [viewed 10.04.2020.].

United States Code. Office of the Law Revision Counsel. Available from: <https://uscode.house.gov/> [viewed 09.03.2018.].

Judikatūra

Union royale belge des sociétés de football association ASBL v Jean-Marc Bosman, Royal club liégeois SA v Jean-Marc Bosman and others and Union des associations

européennes de football (UEFA) v Jean-Marc Bosman [1995] ECJ Available from: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:61993CJ0415&from=EN> [viewed 25.01.2016.].

Citi avoti

FIFA Circular no. 769. Revised FIFA Regulations for the Status and Transfer of Players, 24 August 2001.

FIFA Circular no. 827. On recognition of the jurisdiction of the CAS, December 2002.

Latvijas Olimpiskās komitejas institūciju organizatoriskās, administratīvās, finansiālās un saimnieciskās darbības nolikums, 2016. gada 20. decembris

Pateicības

Vēlos izteikt pateicību profesoram Andrejam Vilkam par atbalstu un palīdzību doktorantūras laikā un par to, ka viņš iedvesmoja manu interesi par doktora grāda iegūšanu.

Vēlos pateikties savam darba vadītājam *Dr. iur.* Ivanam Jānim Mihailovam par to, ka viņš vadīja mani ikvienā procesa posmā.

Paldies recenzentiem par manas disertācijas novērtējumu un sniegtajiem ieteikumiem.

Sirsnīgs paldies maniem vecākiem par ieguldījumu manā izglītībā un atbalstu visos izaicinājumos.

Un, visbeidzot, sirsnīgs paldies manam vīram, kurš ir bijis līdzās manas doktorantūras laikā, un maniem bērniem, bez kuriem man nebūtu motivācijas uzsākt un pabeigt šo ceļojumu.